

Acésta fóia ese
cate 3 côle pe luna
si costa 2 florini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
1 galbenu cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentulu se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonedia la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiu. seu prin posta
seu prin domnii co-
lectori.

Nr. 13.

Brasovu 1. Iuliu 1877.

Anulu X.

S umariu: Romanulu in poesi'a sa poporale. (Urmare). — Episóde si scene dela Abrudu din Maiu 1849. (Urmare). — Poesii contimpurane. — Procesu verbale.

Romanulu in poesi'a sa poporale.

XIX. Poesi'a poporala romana in evulu nou.

(Urmare.)

Acelu periodu alu desvoltarei poporului nostru, ce incepe cam cu seclulu XIV. si se finesce cu totulu in a dou'a dinmatate a seclului XVII., este unulu din cele mai stralucite in tóta istori'a romana, este in parte asia-dicundu tempulu eroismului romanu. Unu Mircea celu betranu pre la inceputulu acestei sectuni istorice, unu Stefanu-celu-mare, Petru Raresiu, Michaiu-bravulu pre la midiuoculu si catra finele ei, ne ilustrara istori'a cu admirabili fapte de arme si stórsera pretotunde respectu numelui romanu. Ce mirare dara, déca din atare tempu alu gloriei natio-
nali rom. ni-se tragu cele mai multe, cá se nu dicemu mai tóte cantecele poporali de cuprinsu mai eroicu! Pre fiulu cuceritoriloru de odiniora ai lu-
mei si descendentele legiuniloru traianidi nu potea se nu'lu incante reinvierea asia de poternica a ver-
tutei belice strabune, si se nu'i aduca in viua misi-
care córdele animei sale poetice, spre a decantá acea reinviare si a-o perená in balade poporali seu „cantece betranești.”

Intre aceste cu respectu la vechimea obiectului ce tracta, — cá se pestrecemu pre „Romanu Gruia Grozovanu¹⁾“ si „Doncila²⁾“ cu galbini venetici, reamenitiri de ale comerciului portatu pre la marginile rom. spre pontu de catra republicele venetiana si genuesa inca de pre la capetulu evulti mediul, — primulu locu ilu ocupa baladele referitorie la Stefanu celu-mare si faptele lui, precum „Stefanu voda si sioimulu³⁾“, „Cantecele lui Stefanu voda⁴⁾, in cari ultime glorificandu-se invincerile lui Stefanu reportate asupr'a Poloniloru, Tatariloru si Turciloru general-
minte; se alude in speciale la „pérjolirea ungu-
riloru“ sub regele Mati'a in Bai'a, reminiscentia atar-
roru peculiaritatii ale batalieloru si altoru templaminte istorice, cari altmentre usioru se dau uitarei, arestandu vechitatea cantecelorui respective in catu privesce fon-
dulu loru. Desclinitu memorabile e in acestu respectu

cantecele betranești intitulatu „Movil'a lui Burcelu¹⁾“ ce amentesce famos'a batalia dela Resboiani, unde eroiculu principe Stefanu si mic'a sa óste dede pieptu cu 120,000 de turcime sub comand'a a insusi sultanului Mahomedu II. in 1476, memorandu chiaru si impregiurarea inca si literatiloru pucinu cunoscuta, cumu că subt Stefanu-celu-mare scaunulu domniei fuse pre catu-va tempu strapusu in Vaslui, pusetiunea acestei urbi catra confiniele tierei fiindu mai indemanatica pentru prompt'a ei aperare contra deselor navalirii tataresci. Nu mai insistemu asupr'a balade-
loru „Calapodu paharniculu²⁾“, „Todoriti'a si mos-
négulu³⁾ si a horei „Pornirea in batalia⁴⁾,“ cari asis-
dereea posiedu atari remiscentie vechie.

Contermina cu aceste e in privint'a tempului balad'a „Monastirea Argesiului⁵⁾“, obiectulu carei balade pretiöse datédia dela inceputulu seclului XVI., din tempulu lui Neagoe Basarabu voda alu Munte-
niei, urdîtoriulu magnificei si că unicu monumentu de stilu curatu bizantinu de catra tóta lúmea arci-
tectonica admiratei biserice catedrali de Argesiu, de si dupa traditiune elu se fia edificatu pre unu muru parasit u si neterminatu, inceputu inca de Negru voda pre la finele seclului XIII.; dreptu-ce in balada Neagoe se inlouiesce pretotunde prin Negru. Totu asia de vechie in fundulu loru, că se tacemu de hor'a „Statulu⁶⁾“, cu resunetulu unei vechie inpartiri a Moldovei in mica si mare, suntu baladele, cari ne descriu luptele mai că continue, ce pre acele tempuri le sustienura romanii moldoveni cu lesii, litvanii si tatarii, precum baladele „Stejarulu si cornulu⁷⁾“, „Sioimulu⁸⁾“, si altele.

Unu ciclu intregu de balade si cantece poporali se léga de numele si tempulu straordinariului meteoro pe ceriulu romanu, de Michaiu bravulu. Se pare,

¹⁾ Alexandri o. c., pg. 168.

²⁾ Sim. Fl. Marianu o. c., l. pg. 60.

³⁾ Mirone Pompiliu Balade, Iasi 1870, pg. 16.

⁴⁾ S. Fl. Marianu, o. c. II. pg. 115.

⁵⁾ Alexandri o. c.. pg. 186.

⁶⁾ S. Fl. Marianu o. c. II. pg. 30.

⁷⁾ Alexandri o. c., pg. 44.

⁸⁾ Marienescu colende, pg. 130.

că unu cantecu de acestea in esentia se pastră chiaru in form'a, cuprinsulu si conceptiunea sa originale, dupa cumu elu fuse compusu inca in viéti'a marelui principé; intielegemu „Canteculu lui Mihaiu vitézulu¹⁾,“ a carui strofa ultima, invocandu apriatu ajutoriulu lui Mihaiu inca in viéti'a, ne lasa a conchide chiaru si la loculu compunerei lui, la Transilvani'a. Dara se audimu din elu trei strofe prime si cea ultima:

„Audit'ati de-unu Olteanu
De-unu Olteanu de-unu Craiovanu,
Ce nu'i pasa de sultanu?
Audit'ati de-unu vitédiu,
Care vecinu siede trédiu,
Catu e tién'a la necasu?
Audit'ati de-unu Mihaiu,
Ce sare pre siepte cai,
De striga Stambululu vai?
Alelei Mihaiu, Mihaiu.
Că-ci de noi mila nu ai,
Se ne scapi de-amaru si vaiu!

Ci pietatea si gratitudinea poporului romanu merse mai departe. Elu immortalisà si pre ducii si generalii principali ai acestui erou in mai multe can-tee betranesci: pre famosulu Bab'a Novacu, „unu vitédiu de-ai lui Mihaiu,“ cumu canta poem'a in „Novacu si corbulu²⁾“ pre fetiorulu sau descendintele lui in „Grui'a lui Novacu si mum'a sa³⁾“ si „Grui'a si tatalu seu Novacu⁴⁾;“ pre Budiesci in „Radu Calomfirescu⁵⁾,“ — care ultima balada cu tienore cava-leresca de evulu mediu, cumu arata si armele: palosiu, sulitia, busduganu, pre domnitoriu ilu numesce candu Mircea candu Michnea, scaimbare provenitória dóra din contopirea unei balade mai noue iu alt'a mai vechia, — pre altii in altele; caroru adange ba-lad'a „Voiniculu scapatu⁶⁾“ cu „trei cai dela trei crai, din vremea vodei Mihaiu,“ cu atatu mai memorabile, că-ci mam'a eroului prisoneriu la Romanu in Moldavi'a merge a cere gratia capului fiu-seu la domni'a din Bucuresci, ceea-ce reamentesce efemer'a unire a Moldaviei si Munteniei sub marea este principie.

De ací incolo, ba inca incependum de pre la mi-duloculu secului XVI. si preste intregu seculu urmatoriu pana la inceputulu secului XVIII viati'a na-tionale romana in principatele romane danubiane de-vine cu totulu agitata si pré adeseori turburata prin cei mai contrari torenti sociali-politici. Ungari'a cade la Mochaci; Transilvani'a se face alianta pre ací con-tinua a Moldaviei si Munteniei; influintiele straine pre dí ce merge se inmultiescu; poterea turciloru cresce; grecii inca dela caderea Constantinopolei ne-contenitu immigratori in aceste tieri vecine ortodoxe, ajungu acolo totu mai multu la cârm'a trebiloru si

abusédia teribilu de acésta a loru potere; boerimea patriota facia de atate inriurintie stricatióse, pierdien-du'si compasulu siguru alu patriotismului si na-tionalismului, se sfasia intre sine; patri'a romana intre atari giurstari din ce in ce mai intunecóse sangera, si pacea cade mai de totu victimu la petiórele bar-bariei turco-fanariote. Tóte aceste pré triste impregiurari se resfrangu mai multu au mai pucinu lumi-nosu in baladele provenitória din timpulu cestionatu: in „Bogdanu¹⁾“ crancen'a macelarire a celor 47 de boieri invitati la ospetiu prin domnulu Moldavieci Alexandru Lapusineanu, ce servi de tema novelei istorice de acestasi nume si eminentu stilisate de scrietoriulu romanu C. Negruzi; in „Oprisianu“ asemenea fire tirana a lui Michnea voda fetiorulu lui Dracu armasiulu; in „Codreanu,“ de pre tempulu lui Alexandru Iliasiu voda (a. 1666), manoperele in-fame ale veneticiloru de greci ajansi la potere in consiliele domnesci din principate, intrigandu, desbi-nandu, corumpendu moralurile romane si sapandu estu modu acelorui tieri binecuvantate gróp'a, in carea ele cadiusera p'aci pentru totu-déun'a in seclulu tre-cutu; in „Cantemiru“ deculatiunea istoricului Mirone Costinu templata la mandatulu priucipelui Cost. Can-temiru; in „Iordache alu Lupului“ una asemene in-templare tragică de pre la începutulu secului trecutu, urdita si esecutata prin intrig'a grecésca; „Stefanitia voda“ unu resunetu alu acelorasi timpuri de pré trista memoria, candu boiarii rom. prin machiavelismu strainu si debilitate propria desbinati, că orbiti de Ddieu se scóla frate contra frate, consangénu contra consan-génu, pentru că se pótá apucá efemer'a domnia a tieriei, in ce timpu rivalulu e constrinsu se apuce codrii si se iee lumea in capu; pre urma in „Con-stantinu Brancovanu³⁾,“ ce decanta cunoscutulu fine pré tragecu alu acestui principe muntenianu si alu filoru lui, vedem u cu spaima si fiori ingerenti'a straina turco-fanariota in afacerile romane interne ajunsa la culme, si tiér'a si ratiunea rom. ingenunchiata sub neinduratele loviturile ale strainului barbaru.

Urmà apoi fatalea si pre paginile istoriei ro-mane cu litere de sange insemnat'a epoca a fanario-tiloru, in catu pentru romanimea transcarpatina; éra pre cea dinbóce inca o apesá greu jugulu serbitutei iobagesci, greu pana la revoltare sub dueii poporali Hor'a, Closc'a si Crisianu. Ce mirare dara, déca tem-purile si giurstările de totu triste pre vechii eroi si voinici romani in poemele poporului rom. i substi-tuescu prin haiduci si lotri, déca baladeloru séu can-teceloru betranesci din secolele eroismului romanu le urmédia in acésta epoca canteccele-de-frundia séu hai-ducesei!“ Se potea 6re acésta in altu modu? Cu-noscutorii mai profundi, derepti si nepartiali ai ace-loru tempuri si impregiurari voru respunde, nu ne

¹⁾ Alexandri o. c., pg. 214.

²⁾ Alexandri o. c., pg. 144.

^{3—4)} Marienescu Balade, pg. 68, 75.

⁵⁾ Alexandri o. c., pg. 196.

⁶⁾ S. Fl. Marianu o. c., I. pg. 119.

¹⁾ Alexandri o. c., pg. 175, 201, 86, 179.

^{2—3)} Alexandri o. c., pg. 206, 210.

indoimur, cu celu mai francu si mai categoricu ba. Fu intru adeveru straordinariu fatale sorrtea românilor, alesu a celor de preste Carpati, in disulu restempu de captivitate babilonica, cumu amu potea cu dreptu cuventu numi cu respectu la principate epoc'a fanariotiloru. Romanulu se vediù dintr'odata sclavu strainului veneticu; se vediù strainu in patri'a sa; se vediù despoiatu de drepturile ereditate dela mosi stramosi, atacatu in avearea si proprietatea sa, vatematu fora frica de Ddieu in onore că si in cele mai scumpe relatiuni familiari, despretinitu si inapoiatut in afacerile publice, maltractatut in viati'a sa familiaru, si cercandu, dara neaflandu la strainulu barbaru si fora conscientia remediu contr'a toturorul acestoru rele nesuferibili: in atari cercustari ce mirare, déca anim'a lui, altmentre plena de cele mai nobili semtieminte, se revolta si-lu indémna a recure la estremul si celu mai desperatut remediu, la remediu resbunarei luande pe ori-ce cale va potea asupr'a impilatoriloru fora sufletu?!

Nu o face acésta romanulu din vre-o innascuta aplecare si predilectiune catra fapt'a rea; de aceea unii din contrarii nostri comitu nedreptate strigatória la ceriu, candu din cantecele haiducesci rom. tragu nescari conclusiuni petatòrie si innegritòrie de mandrulu caracteru alu poporului nostru. Nu se afla si nu va potea areta nemene intre poesiele poporali rom. cate tóte, macar unu singuru exemplu, unde romanulu se nu defaime si urgisésca hot'a, ci cumva se o laude. Din contra de intrebamu, că dara din ce causa apucă romanulu in tempurile cestionate si si mai dupa aceea uneori pre catu rusinósa, pre atatu spinós'a si periculós'a cale a haiduciei? elu ne respunde in cugetulu seu celu mai curatut si mai sinceru, depusu in poemele sale, că asupritu si impilatut si despoiatut prin boiari si ciocoi fora ânima de mosi'r'a sa, la divanurile fanariote „ani intregi s'a judecatu, si nimicu n'a castigatu, elu amblá la judecata, copii-i plangea pre vétra, nevést'a-i diacea lasata, de acea vene la cugetulu se se lase de rediasia, se a-puce la haiducia, se-si faca sant'a dreptate cu cea ghióga de pre spate, se-si chiame judecatori celi stejari nestribatorii¹⁾.“ Ne respunde, că haiduculu rom. „se léga de turci si greci, si de capete i scurtédia si alienu'si usiorédia;“ „ese colo pe vale, că se se asiedie in cale, in calea ciocoiloru;“ „in capetulu lanului in calea arménului si judanului,“ si blastema Oltulu „se-i sece isvórele, se'i remana petrele, că-ci n'a tienutu cu haiducii, ci s'a vendutu la ciocoi,“ a caroru potera adeca potu trece preste riulu seundu intru persecutarea haiduciloru. Ne respunde, că „pre omulu bogatu si fora svatu tóta vér'a la rogatu, se-i dé bani pe adunatu, macar doue trei parale, se cumpere la copii sare, că a facutu o torta in vétra, si a facut'o uesarata; fiendu inse rogarea-i de géb'a,

ba ciocoialu si schingiuindu'l pe nedreptu, se face sioimu de codru, că cu durd'a se chítésca pe unde se ru'l lu lovésca? pe din dosulu fesului, la retediulu perului, unde i caldu ciocoialui, si se-lu calce in pitioare, că pe unu siérpe otravitu, că pe unu dusímanu neimblanditul.“ Ne respunde, că elu s'a haiducit, pentru că „standu in drumu se se gandésca, ce se apuce se muncésca, panea se'si agonisésca, copilasii se'i nutréscă? a amblatu, a alergatu, s'a milcuitu, s'a rogatu de seracu si de bogatu, nici că in séma l'a bagatu, a cerutu boii intru unu césu, se-si are si elu de unu pasu, dara mila n'a mai remasu!“ Haiduculu romanu róga „pe miurgulu seu, cóma rotata, se-lu scóta in délu odata, se'si faca ochisorii róta, se se uite in lumea tóta, si doresce că tempulu se vina, candu romanulu éra se invie, si de hoti se mantuiesca tiér'a lui ardelenésca²⁾;“ róga „pe capriór'a codrului, se lu duca in valea Oltului, dóra va mai diari odata pe sierpoic'a cea de féta, care amaru l'a insielatu, si in codri l'a bagatu?“ Scurtu: (Romanulu apuca pe alunecosulu precipisiu alu haiduciei, cumu ne demustra poesiele lui poporali, nu din vre-o aplecare innascuta, ci mai vertosu si mai numai din patriotismu luminatut, din amóre catra natiune, si din urgisirea impilatoriloru si impilariloru asia de neuni-veri cu pré desvoltatulu seu simtut de dreptu si dreptate, cate-odata si pentru insielatiune suferita si din caus'a frustrarei sperantieloru sale in punctulu amórei.

E remarcabile, că tóte prescrisele semtieminte poporulu nostru in restempulu din vorba si-le reversă, nu in balade, ci in aceea specie de poesia, ce era mai conveniente obiectului, in doine, cantece de doliu, jale si dorere. Balade poporali abia posedemut de pre atunci un'a doue, p. e. „Monastirea Prislopulu³⁾,“ in care unu nenumitut pre la inceputulu secului tr. decanta fundarea acestei monastiri din tiér'a Hatiegului prin S. Nicodemu in seculu XV—XVI, dara si acésta se pote mai cu dreptu cuventu numi cronica in rimi; afora de aceea pré cunoscutele „Hotinulu“ (Hotine Hotine, gatesce-te bine, că muscalulu vine scl.), si „Gregoriu Maior“ (Ploua plói'a prin copaci, Maior e robu la Muncaciul scl.); decantandu incarceratiunea acestui martiru alu causei nationali romane, templata in ultimii ani ai domnirei imperatesei Mari'a Teresi'a, din carea eliberatut prin nemoritorulu Iosefu II., Maior ajunse pre tronulu episcopescu alu Fagarasiului; s. a.

Asia-dara tempulu dela 1710—1780 si in respectulu poesiei poporali, că si generalmente in alu starei natiunei si limbei romane, se pote cu dreptu cuventu numi tempulu seu periodulu decadentiei.

(Va urma.)

¹⁾ Alexandri o. c., pg. 227, 254, 255 si 316, 291, 259, 289.

²⁾ Alexandri o. c., pg. 311, 313.

³⁾ Hasdeu Istor. crit. a Rom., I. pg. 139.

Episode si scene dela Abrudu, din Maiu 1849.

(Urmare.)

Dupa conferintia s'au datu in onórea lui unu prandiu stralucitu la Siulutiu Simionutiu.

Domnulu casei au redicatu pocalulu in sanatatea aducatoriului pacei (Dragosiu), éra acesta uitandu pe unu momentu unde se afla, si cu cine are de a face, redică pocalulu in sanatatea lui Kosuth. . . . Ianculu redicandu-se in susu — isi incretî fruntea dupa datin'a sa, si cautandu impregiuru că unu leu ranit, nimenea nu cutedià a dá lui Dragosiu unu semnu de placere.

Dragosiu se vedea oparitu, dar' fara a se confunda, prin elocentia sa substitui varie obiecte de conversatiune, intre altele isi descoferi dorintia de a schimba galbeni, că se aiba probe, că elu au fostu chiaru la fôntan'a aurului.

Atat'a au fostu de ajunsu, că cei de facia se se intréca a dá galbenii in schimbu pentru bancnote kosuthene.

Suntemu perduți! diseiu eu catra Buteanu, langa care siedeam. Ba nu! respunse elu, că noi vomu apela la poporu că in Campulu libertatii, si acestia voru remanea cu bancnotele. Dragosiu va merge fara rezultatu pe unde au venit, si incepandu-se ostilitatile ne vomu apera pana vomu potea, éra venindu lucrulu pana la extreme, vomu urmă dupa planul lui Axente.

Acelu apellu la poporu s'a si facutu, tienendu-se precum se scie, doue adunari numerose, un'a in capulu Abrudului de catra Corna-Buciumu, si alta in Campeni, de care aici nu me potu ocupă, ci voi spune numai, că pe 5 Maiu s'au anuntiatu alta conferentia in Abrudu.

Iancu au sositu in aceea di fôrte tardiu dela Campeni, de aceea conferintia nu s'a pututu incepe pana dupa amiadi intre 4—5 ore, adunandu-ne in beserică reformata din piatia.

Aceea conferintia au fostu fôrte viforôsa. Audaci' a ungurilor aujunsese la obrasnicia de ne uimia. Preotulu catolicu pierdiendu'si mintile, sbieră că unu turbatu, că romanii de locu se depuna armele la o comisiune ce se va denumi acum, ba precum romanii au cautatu armele pana si in fûntani la unguri, asia se procéda si acestia acum. — Ianculu amerintiandu că unu altu Iupiter tonans strigă, că despre depunerea armelor nu pôte fi vorba; asia ceva s'ar potea intemplă numai candu romanii aru avea garantia destula. Confusiunea crescea, nimenea nu mai potea inpune adunarei, nici Iancu, nici Buteanu, nici Dragosiu; ba de nu aveamu cate unu pistolu la brâu, pôte că preotulu catolicu provocă conflicte funeste, fiindu magiarii in majoritate precumpanitoria; — de unde mai tardiu amu conchis, că magiarii au trebuitu se fia fostu inștiintati pe sub mana despre miscarea lui Hatvani.

Destulu că in aceea confusiune babilonica incepù a se mestecă dio'a cu nôptea, in beserica se simtiâ lips'a de luminari.

Intre acestea o servitóre intră pe usia, facù lui Iancu unu semnu, la care disparù asia dicându ne-observatu; dupa elu fratii Corchesiu si Clemente Aiudanu. Ceilalti amu mai continuatu cu disputele infocate, pana candu vediendu că Iancu nu se mai intorce, neodichn'a mi-se urcă la gradulu celu mai inaltu.

Imi facuiu locu pana la Buteanu care sta in óresi-care distantia dela mine; l'am trasu de vestmentu si amu esitu si noi.

Afara inca abea se mai cunoscea dio'a; ómenii alergau in susu si in diosu strigandu: Vinu ungurii. Amu alergatu la quartirulu lui, in scól'a romana. Aici servitoriu lui Buteanu ne spune, că Iancu venindu dela beserica a incalecatu calulu, au batutu in ferestr'a lui Ivanovich (comandante militariu); acesta inca au incalecatu si patru insi au alergatu in galopu catra Campeni.

Pe cai la Campeni? imi dise Buteanu.

Numai atat'a astépta, pana imi voiu aduce armele si traist'a cu scisorile dela quartiru.

In fug'a mare amu alergatu dela scóla catra casele popii din Isbit'a, unde eram inquartirat; candu amu ajunsu insa in capetulu stratei strimte si amu datu in piatia, amu fostu silitu a'mi modera pasii, că se nu'mi atragu cu fug'a mea vre-unu glontiu, că prin piatia era amestecati cetatienii cu soldatii.

Amu ajunsu in pace, mi-amu luatu traist'a, pistolele, éra sabia o amu ascunsu subsuóra.

Candu amu datu se esu, artileria si o multime de calareti erau postati in pôrta, si ungurii din locu, cugetai că vréu se restórne orasiulu cu éljen-uri.

Nu'i tréba de a potea petrunde cu armele.

Me intorecu indereptu, me ureu pe trepte la dealu, si imi asiediu armele si traist'a in hornu, ceea ce poateam face, că cuptoriulu era stricatu.

Dupa ce era vorba de mórte ori viatia, imi reculegu toté poterile, esu pe pôrta si camu pe langa pareti imi facu locu si esu prin piatia pana la scóla.

Mi-se parù că amu siediutu unu seculu. In acestu timpu Buteanu potea fugi, dar ânim'a lui cea nobila nu l'au lasatu, ci me asteptă.

Ne aruncaramu toti trei pe cai' si i stringeamu in pinteni, dar abea amu trecutu pe langa 5—6 case si amu auditu strigatulu magiarilor carii se inquartirau pe acolo. Totu in acea repediune ne-amu intorsu inderetu, ne-amu datu diosu si amu alergatu la Dragosiu. Aici facu eu numai aceea observare, că de si se pare camu curiosu, ca in timpu de batalia se pôta petrunde inimicul ne-observatu, totusi cine cunosc Valea-Cernitiei dela Abrudu pana la Vulcanu, scie catu suntu acolo casele de rari, usioru isi pôte esplica intrarea ne-observata a lui Hatvani, cu atata mai virtosu, că armistiiliu lui Kosuth si asigararile lui Dragosiu usiorasera pe romani de toté grigile.

Este adeverat si aceea, ca au sositu scirea despre sosirea ungarilor, aceea insa au sositu asia de tardi, catu abia s'au potutu folosi Iancu de densa, ca-ci cu un'a diumatate de ora mai tardi s'ortea lui si a lui Ivanovich nu era mai buna ca a lui Buteanu.

Pe o ultia lateralala ajunseram la Boeriu, unde era inquartirat Dragosiu.

Aici era plina cas'a de prefecti si tribuni, pe carii ii ajunse aceeasi s'orte ca pe noi, intre acestia Domnulu Adrianu, care fusese mai tardi ministru in Romani'a, era acum se afla in pensiune cu rangu de generalu. Altu tineru de boieriu totu de acolo cu numele Vitianu*). Prefectii Dobra, Botteanu (elu se serie Bottyan) vice-prefectulu Nicolau Muresianu, tribunii Andreica, Nicolau Begnescu, Alexandru Arpadi, Simeonu Moga, Molnaru si altii — pe cestu din urma ilu si puscă Hatvani in 8 Maiu.

Buteanu luă aspru pe Dragosiu la respundere, facându-i cele mai grosolane imputari si apostrofandu-lu ca „tradatoriu.”

Dragosiu in confusiunea sa nu mai potu dice alta spre consolarea nostra, decat ca pe Kosuth in nimbulu seu nimenea nu ilu va compromite.

Intr'acestea se bate in usia, si intra 5 oficiri magiari, pe celu de antaiu ilu agrai Dragosiu dicindu: Ugyé örnagy ur, az országot és annak kormányzóját senki sem fogja compromittálni?

Repusulu rece urmă . . . nem.

Aici amu gatatu-o! intre cei de facia uniculu eram inbracatu in vestimente romanesci (tieranesci). Ca se nu fiu observatu, nu m'amu potutu apropiá de Buteanu, ci m'amu retrasu in cas'a lateralala, care inca era plina de cei pomeniti. Aici amu ascultatu pucintelui, dupu aceea cu N. Muresianu si Arpadi amu esitu in cuina, de acolo iu ultia, si pe urma in cuartirulu lui Buteanu, sperandu ca elu ne va impartasi celea intemperate. Aici fara a aprinde lumin'a, amu facutu planulu, ca sosindu Buteanu se fugim la Campani pe vre-o carare, care elu ca Abrudanu nesminitu, ca trebuia se o scie. Arpadi ca optimistu nu se unia cu planulu de fuga, elu visă ca Ianculu va depune armele ca mane, romanii voru tramite deputatiune la Kosuth, si alte illusiouni, care tote esisera mai inainte pe intrecute din gur'a lui Dragosiu. Pe la diumatate la 12 ore sosesce Buteanu, insa fara a dice unu cuventu, se trantesce pe patu, se radiema cu spatele de parete, si isi asiédia capulu pe palme in genunchi. — Constatatuna lui atatu fu de mare, catu unu timpu indelungat nu amu potutu scote cuventu din gur'a lui.

Iamu impartasitul planulu de fuga si i amu disu: Mei omule! noi doi insi amu asteptat singuru dupa tine ca se ne conduci, dar acum plecamu incatrau ne va duce destinul nostru, si tu remani.

*) Adeveratulu seu nume este Racovitia, familia fruntașia, nepotul de sora alu fratilor Golescu. Not. Red.

La acestea cuvinte se scola, scote o chiaie, deschide unu cuferu, si scotiendu unele vestimente dice: „Moldovene! tu singuru esci cu cioreci, caltiuni, sierpariu etc., acestu portu si aséra au fostu prea batoriu la ochi; — na acestea vestimente, inbracate, apoi de fuga nu poate fi vorba, ca vedetele suntu asiediate in giurulu Abrudului.

„Sciu ca Iancu nu va depune armele, cumu crede Dragosiu si ungarii, dara resultatulu incercarei lui e dubiu, ca-ci trup'a care au intrat a sera, este numai avantgard'a trupei ce va intra mane. (Acestea se vorbisera dupa ce ne-amu departatul noii din cas'a lui Boeriu). Una este ce sciu siguru, ca catu se va arata ostire romanescă, noi vomu fi cei deantai sacificati; si cu tote acestea nu potemu fugi, ca noi numai in directiunea catra Rosia amu potea scapă; dar punctele acestea suntu mai intarite, si inca la tote posturile suntu inpartiti magiari din locu, carii suntu cunoscuti cu tote potecelle.“

Pote ca acesta au fostu destinul lui. Ne-amu descuragiatiu cu totii, amu petrecutu pana la dioa, candu graindu vorbe nearticulate, candu sarindu in susu si preamblandu-ne prin casa, ca omenii nebuni.

Demâneatia la 7 ore Buteanu fu invitatu prin unu cetatianu din Abrudu a se infatiosă la Hatvani.

Preste o diumatate de ora se reintorse cu scirea, ca doi insi trebue se mărga cu o epistola la Campani, ca se invite pe Iancu la Abrudu.

Amu cugetat se mergi tu si Andreica, imi dise, ca se'ti mantuesci viatia pentru alte intemplari... Amu si datu ordin lui Iacobu se gateasca caii.

Candu amu esitu afara se pornescu, Andreica cu Begnescu era cu manile pe frene.

Eu vrému se iau calulu din manile lui Begnescu, dar' elu imi reflectă: indesertu poterea ta, ca salvus conductus et a mine si nu-ti'lau. Buteanu care era intre noi, puse man'a pe mine si imi dise: Eu ti-amu disu se mergi, eu iti dicu se remani, ca la nopte de vomu sci ca ne impusca candu vomu esi din casa, inca vomu fugi.

Calaretii se departasera, ca si sperantia mea de scapare . . . Amu cautatu lungu dupa ei, m'amu consolatu cu ideia, ca si loru le e scumpa viatia ca si mie; apoi Buteanu prea multu me deobligase, decat se'lui potu parasi in executarea planului de fuga, ca de nu era elu, peream de fome in Abrudulu ospitalu.

La nopte dara se fugim! Insa catu este de lunga o di din Maiu, o scie numai acela, care in asemenea impregiurari numera minutele celea lungi, si cate intemplari neprecalculate nu trag dunga preste propunerile si planurile omenilor!

Dupa amiadi Buteanu fuerasi invitatu la Hatvani, acum insa prin unu militariu.

La doue ore se intorce cum e paretele.

Ce e nou frate?

De nu va veni Iancu preste o ora, me face

face pe mine respundietoriu de tōte urmarile; mi-a cerut si armele. — Mai multe nu au vorbitu.

Catu de mare impressiune au facutu asupra lui acēsta convorbire cu Hatvani, am judecatu din impregiurarea, cā si-au luat orologiul cu lantiul de aur, si doue stufe in pretiu (precum spunea elu) de cate 60 galbeni una, si le-au dusu de le-au depusu la protopopulu Tobiasiu.

Pe la 4 ore ne pomenim cu trei husari (acestia avea numai uniforma de husari, dar fiind-că nu aveau cai, facea cu carabinele loru servitul de pedestri), carii ne visitara de arme. I-au trei pistole si doue sabii ale lui Buteanu, cu care unul se departă, éra doi remanu in cas'a de inainte, proprie scōla, spunendu'mi, cā la ori-ce incercare de fuga vomu fi inpuscati prin capu . . .

Planul de fuga totu me preocupă inca mai puternicu, cu tōte cā acum pedecile erau mai mari; cā ci de nu vomu potea esi pe ferestra ne observati, ori de pazitorii nostri, ori de soldati carii in corridorul protopopului erau pururea indesiti cā la o varda, atunci ilu poteamu esecută numai sugrūmandu fara sgomotu pe acesti doi soldati.

Alternativ'a din urma ni se parea mai sigura, pentru-că esindu pe usi'a scōlei, unu palantu inaltu de scanduri ne scutea de vederea celor ce din intemplare ar fi trecutu pe ultiia; afara de aceea intre capulu grăsului si privat'a scōlei era unu spatiu strimtu, pe care ne puteam stracura in cimitirul, pana vomu resuflă si ne vomu reculege. Planul ilu statorisemu asia:

La cioreci mei aruncatî intr'unu unghiu aveam unu amnariu de o marime estra-ordinaria, asia catu prindiendu'lui in mana, iti implea pumnulu cā unu manunchiu de sabia. Cā se ni-se incuragiedie consotii, eu cu ajutoriulu acestuia luasemu asupra mea tocarea unui husariu; la celalaltu se rezolvă singuru Nicolau Muresianu, apoi voi inca nu iti stă cu manile in sinu . . .

Deci punctu la 12 ore, s'au candu vomu simti cā orasiulu e mai liniscitu, vomu asterne fora sgomotu pe acesti doi ȫmeni la pamentu, vomu esi de o camdata in strimtorea dintre grăsul si privata, de aici vomu sari in ap'a Abrudului, si corliti pana in grumadi, ne vomu trage la uscatu si vomu strabate pana in Campeni.

Arpadi se invioise la planul de fuga numai de frica, cā de nu va fugi, totu ilu voru inpuscă ungurii, pentru-că nu ne-au denuntiatu. Buteanu insa se vedea reinnoitu cu totalu, numai de nu ne-aru duplică soldati, ori de nu ne-aru stramuta in prisori separate, dicea elu.

Nu s'au intemplatu nici una, nici alta, dar planul nu l'amu potutu esecuta, pentru-că tocmai in aceea séra fiindu luna plina, si fara leacu de noru, lumină cā dio'a, in catu nu amu fi potutu face unu pasiu ne-observat, cu atatu mai virtosu, cā patrolele pe ultiia nu s'au asiediatu tōta nótpea.

Marti pe la 11 ore amu dărătu pe ferestra pe o culme inalta in partea de catra Vulcanu o cétă de romani.

S'au batutu alarmu, au esită ostirea magiara asupra loru si i-au respinsu.

Ungurii s'au intorsu cu bucuria mare in Abrudu; dar' totu in acelu momentu dela Rosia le sosi scirea, cā acolo au invinsu romanii, pe unu capitancu care venea dupa ajutoriu la Abrudu, l'au inpuscatu unu romanu dintr'o tufa.

Acēsta faima intru atâtă infuria pe Hatvani, catu pe Buteanu de locu ilu escortă dintre noi prin doi soldati, si ilu puse in arestu separatul in lantiu, éra inmediatul dupa aceea inpuscă de înaintea bisericiei si pe tribunulu Molnaru. Sangele ni se inchiagă in vine, planul de fuga au disparutu. — Mórtea cu armă in mana nu o amu fi schimbatu pentru tōte bunatatile lumesci. Pe langa tōte acestea veni si sér'a. Fómea nu o simtiamu, dar' simtiamu in trupu o slabitiune si ametiéla, care ne punea la indoíela potintia de a ne esecuta planul de fuga inpreunatul cu lupta.

Scrisoarei lui Dragosiu o epistola, in care l'amu rogatu, cā de si i-amu facutu o neplacere, se consideră starea in care ne aflam si se ne cercetă, ori se dispuna a ni se tramite o bucata de pane, cā nu amu mancatu de dumineca dela amiadi, si se ne incunoscintiedie despre sórtea lui Buteanu.

Scrisoarea amu dat'o lui Iacobu servitorulu lui Buteanu, care s'au furisiatul la ferestră nóstra. Nici unu respunsu dela Dragosiu, ci ne-au adusu faimă fiorosă, cā pe bravulu si jubitulu advocatul Dobra intru atat'a l'au torturatul honvedii carii ilu padiau in arestu, catu au fostu silitu a sari din catulu alu doilea pe pardoseala de petri in ultiia, unde fu omoritul de mai multe puscaturi.

Din celea impartasite pana aci va potea vedea ori-cine, cā Buteanu nu au venit de voia buna la Hatvani, cu atatu mai pucinu au avutu vreodata cugetul de a organiză pentru interesul magiare batalionul romanesci.

Cu acestea asiu fi terminatul la punctul acesta, dara de si preste propusulu meu, m'amu estinsu prea tare cu scrisoarea, totnsi cugetul a fi de interesu a mai continua si cu alte intemplari ce au mai urmatu.

Deci trecându preste evenimentele dilei acesteia, precum si ale celei urmatòrie inca mai memorabile pentru mine si consocii mei, voiu observa numai, cā nici in nótpea acēsta nu amu potutu fugi; dar' miercuri sér'a, cā si candu Dumnedieu si-aru fi facutu mila de suferintiele nóstre — unu noru grosu au pusu stavila radieloru lunei. Iacobu ne-au procuratul dela protopopulu Tobiasiu o pane, si nu sciu de unde o cupa de silvoriu.

Pe acestu omu l'amu tratatu numai cu numele din botezu, pentru cā connumele nu i l'amu potutu afla, nici dela elu, nici dela Buteanu. Era insa patriotul eu cestu din urma, si ducându in patria sa rola de agitatoru fugise si elu aici, si facea la Bu-

teanu pe servitoriulu, éra in pericule pe amiculu resolutu. In timpulu de care vorbescu, incinse siuriulu, facea servituu, dar' ochii lui vedea tóte si urechile audia tóte.

Ne-amu restauratu poterile fisice, si asteptámu numai momentulu decidiotoriu . . .

(Va urma).

Ronduneao'a romana.

Brail'a sta in gródia, cà-ci turculu cel vrasmasiu
Din vase cuirasate fintea pe celu orasii.
„Vai pulbere si tiendre din noi se va alege,
Corabi'a vrasmasia, dà domne se-se innce.“

Pe candu Brail'a 'n frica la ceriuri se rogá
Redutele muscale respunsulu mi'l racnea.
Era unu vuietu, trasnetu, unu racnetu, o mugire
Parea cà lumea 'ntréga-i aprópe de peire.

„O domne fie'ti mila de neamulu crestinescu,
Fereste-ne tu domne, de glontiulu paganescu.
Si vuietu, racnetu, trasnetu din ce in ce mai cresce.
Ici malulu in cutremuru, ici riulu cloctescesc.

De-o data se ridica pe riu unu velu de noru,
Brail'a ici tresare ca de unu lungu fioru,
Si velulu se desparte si liniste se face;
Brail'a cu uimire, privesce, sta si tace.

Dar numai o elipita, asia uimita-a statu,
Apoi cu mii de glasuri si vesela-a strigatu,
„Haideti priviti cu totii, haideti cu mieu cu mare
Priviti aici cumplit'a cereasca resbunare!“

„Corabi'a vrasmasia cu strajniculu dusmanu
S'a dusu cu tureci cu totalu la veciniculu limanu!
Corabi'a vrasmasia, cea falnicu inarmata
In Dunare cu tarcii sta mórtă iunecata.“

De veselia mare Brail'a s'a cuprinsu
Si multa vitejia in sinulu ei s'aprisu
De vasele osmane cu facia inamica
Din or'a cea suprema, ea n'avea nici o frica.

Si dieu mai remasese destule vase tari
Si pline indesate, d'a cruntiloru barbari,
Setosi de resplatiere, totu standu in pregatire,
Pentru că se'si resbune cu mórté si peire.

Si se 'nvertea p'acolo cu-unu altu vasu uriasiu,
Cu scopu s'arunce bombe 'nfocate prin orasii.
Dar si aici Murgesculu cu flot'a romanésca
Se pregatea in taina la fapta vitejeasca.

Si comandantulu flotei avea o rândunea
Asia pe o sialupa cu nume o chiama,
Pe asta mica nave, o ia si-o premenesce,
Cu tóte ce'i de lipsa, cu tóte-o gatesce.

Si pléca intr'o nótpe cu doi muscali ostasi
Spre vasulu celu cu tunuri, spre vasulu uriasiu.
Voinicii mei ajunge, voinicii mei s'arunca
In Dunare sub valuri, gatesce a loru munca.

Re'ntorsi ér' in sialupa mai lucra cu norocu,
Si éta cà d'odata dusmanulu luà focu;
Si éta cà dusmanulu trasnesce si plesnesce,
In valuri se cufunda, de totu se prapadesce.

Candu imi aducu aminte, me trece un fioru
Sialup'a romanésca a 'nvinsu unu Monitoru!
Precum o data Davidu pe Goliat invins
Si fapta sa in lume d'a purur nu se stinse.

Si éta langa Davidu o mica rândunea
Slavita si marita in veacn va remanea.
Tu rândunea romana, tu rândunea frumósa,
Vei remanea d'a purur vestita gloriósa.

Brasiovu, in Maiu.

Theocharu Alexi.

Nr. 139—1877.

Procesu verbale

luatu in siedinti'a ordinaria a comitetului asociatiunei transilvane tienuta la 5 Iuniu c. n. 1877 sub presidiulu dñi Iacobu Bologa, fiindu de facia domnii membrii: P. Dunc'a, E. Macellariu, I. Hania, I. V. Rusu, I. St. Siulutiu, Z. Boin, Vis. Romanu si I. Cretiu.

§ 58. Dn. advocatul in Blasius, dr. Iacobu Brendusianu prin script'a sa din 31 Maiu a. c. intitulata „epistol'a deschisa catra on. comitetu alu asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu,“ arata calamitatile causate in partile Blasiului, prin esundarile intemperate in 16. si 17. Maiu anulu c. si din acea causa róga pre comitetu, că procurandu publicarea amentitei scripte, se afle cali si midiulóce, pentru tienerea adunarei generali a asociatiunei trans. pentru anulu curente, in altu locu, déca chiar' va se se tienă.

Dupa discusiuni, comitetulu decide, a nu se demitte in pertractarea meritoria a susu-amentitei scripte, ci a o strapune sub-comitetului desp. cerc. din Blasius, cu aceea recercare, că acelasiu organu competente alu asociatiunei, avendu in vedere opiniunea membrilor asoc., respective a intelligentiei din locu, se dea catu mai curendu informatiuni detaliate in obiectulu din cestiune.

§ 59. Reunirinea pentru latirea cunoscintielor folositórie intre poporulu tieranu din Bucovina (Ver ein zur Verbreitung gemeinnütziger Kenntnisse unter dem Landvolke in der Bukowina) prin script'a sa din 1 Maiu a. c. Nr. 90. cere, că asociatiunea trans. se-i tramita in schaimbu, operile sale tiparite in interesulu promovarei culturei poporului. (Nr. 124, 1877).

Comitetulu primesce a se pune in relatiune cu numit'a reuninie, si decide a i-se tramite in scaimbu, cate unu exemplariu din actele si operile asoc., ce se afla dejá tiparite.

§ D. Demetru Fogarasi sen. directorele despartimentului cerc. din Muresiu-Osiorhei, cere a i-se tramite respectivele diplome pentru 3 membri ordinarí noi, inscrisi la D-Sa, si face intrebarea, că cum este de a se computa incassarea tacseloru restante,

care la unii membrii se suie pana la 50—60 fl. (Nr. prot. 126 si 127, 1877).

Se decide: a se tramite numitului domnului diplomele cerute pentru noii membrii ordinari deja inscrisi, cu aceea recercare, ca tacsele prescrise prin statute, se le incasseze nesmintitu cu ocazia admanuarei diplomelor respective. E' relativu la modalitatea computarei tacselor restante solvite, se se rescrie, cum-că aceea, conformu conclusiunilor luate in adunarile generali din anii precedenti sunt de a se computa, dupa sirulu anilor.

• § 61. Dn. George Filepp advocat in Tusnád, arata, cum-că contributiunea restanta, dupa mosia Galliana, pre cuartalulu din urma alu anului trecutu (1876) este de 7 fl. 79 $\frac{1}{2}$ cr. si cere a se asemnă esolvirea aceleia (Nr. 128, 1877, a se conferi si § 52 din procesulu verbale alu siedintiei comitetului din Maiu a. c.)

Se asemnéza la cass'a asociatiunei 10 fl. v. a. pentru esolvirea contributiunei restante pre anulu trecutu dupa mosia Galliana, cu aceea, că din cuantulu asemnatu, se esolve si procentele de intardiere, ce s'ar pretende din partea respectivului oficiu perceptorale.

§ 62. Directiunea despart. cerc. alu Sibiului (III) asterne procesulu verbale alu siedintiei subcomitetului din $\frac{3}{15}$ Aprilie a. c.

Din amentitulu procesu verbale se vede, cum-că respectivulu subcomitetu s'a ocupatu cu urmatorele afaceri curente:

a) S'au datu deslusirile cerute prin harthia comitetului centrale ddto 3 Aprilie a. c. Nr. 86 relativu la sum'a de 160 fl. asemnata pre seam'a despartimentului respectivu, pentru tienerea prelectiunilor din ramulu agronomiei p. 43.

b) S'au luatu dispositiuni pentru tienerea adunarei generali cercuali a despartimentului p. 44, 45, 47.

c) S'au facutu pasii receruti la loculu competente pentru redobandirea tacsei de membru ord. pentru totu-déun'a (100 fl.) dela comun'a bisericésca din Boiti'a p. 46, cum si in caus'a infiintarei agențurilor comunali p. 49 (Nr. prot. ag. 129, 1877).

Lucrarile amentite ale sub-comitetului se iau spre scientia.

§ 63. D. Ioann Iancu directorele societatiei dela fofin'a mineraria: „Avramu Purech'a din Corabia in Buciumu“ prin harthia sa din 10 Maiu a. c. oferesc pre seam'a asociatiunei trans., 200 fl. v. a. că pretiulu alor' 10 $\frac{2}{3}$ cucse, pretense dela numita societate in poterea testamentului fericitului Avramu Iancu (Nr. prot. ag. 132, 1877).

Se decide: că chartia respectiva se se comunice cu dnului Mateiu Nicol'a advocatulu plenipotentiatus alu asociatiunei, in afacerea lasamentului lui Avramu Iancu, cu acea recercare, că acelasiu se'si dea opinionea in privint'a oteturui cestionatu.

§ 64. Reuniunea de lectura a elevilor scólei

de horticultura dela Ferestreu in Bucuresci prin harthia sa din $\frac{15}{27}$ Maiu a. c., isi esprime recunoscinta sa pentru tramitera gratuita a toiei asociatiunei „Transilvani'a“ (Nr. 133, 1a77).

Se ia spre scientia.

§ 65. Secretariulu aduce la cunoscinta, cum-că dn. notariu publicu reg. din Lugosiu M. Besanu prin citatiunea sa din 26 Maiu a. c. Nr. 269 a provocatu pre asociatiunea trans., că representator'i fondului academiei romane, că pre 30 Iuniu a. c. la 9 ore antemeridiane se se prezenteze la pertractarea lasamentului dupa Petru Ratiu canonicu in Lugosiu, si că din partea biroului presidiale s'au si facutu dispositiuni, că la numita pertractare, se se reprezente si apere interesele asoc., basate pre testamentulu respectivu, prin dn. advocatul regnicolariu din Lugosiu dr. Ioanu Maioru, caruia sub datulu 5. Iuniu a. c. i-s'a si tramesu respectiv'a plenipotentia, incunoscintiendu-se totu-odata despre acést'a si susu amentitulu dn. notariu publicu (Nr. 136, 1877).

Se ia spre scientia cu aprobare.

§ 66. Dn. bibliotecariu I. Cretiu raportéza despre diuarele romane primite dela societatea de lectura: „Sentinel'a romana“ dejá desfintiata (Nr. 137, 1877).

Raportulu se iea spre scientia.

§ 67. Totu dn. bibliotecariu I. Cretiu presentéza unu conspectu despre diuariale romane completate, aflatore in bibliotec'a asoc. si cere, că se se procure legarea acelora in brosiure (Nr. 138, 1877).

Se concredu dn. bibliotecariu a ingrigi de legare in brosiure a respectivelor diuarie, si la tempulu seu a presenta contulu despre pretiulu legarei acelora.

§ 68. Totu dn. bibliotecariu I. Cretiu arata, că a cumpérat nescari diarie romane pre seam'a asociatiunei, si cere a i-se asemnă esolvirea pretiului acelora de 8 fl. 46 cr. v. a.

Se asemnéza la cass'a asociat. esolvirea pretiului amentituu, din cuantulu preliminatu pentru trebuintiele bibliotecei.

§ 69. Se presentéza brosiur'a VII. din foi'a societatii istorice: „Századok a magy. történelmi társlat Kőzlönye“ edata in Budapest'a, daruita pre seam'a asoc.

Se strapune dnui bibliotecariu spre a se inferi in registrulu bibliotecei asociatiunei.

Verificarea acestui procesu verbale se concrede dloru membrui: P. Dunc'a, S. Macellariu si Ios. St. Siulutiu.

Sibiul datulu că mai susu.

Iacobu Bolog'a Pentru secret. II.
presedinte. Ioane V. Rusu.

S'a perlesu si verificatu. Sibiul la 7 Iuniu 1877.

P. Dunc'a mp. E. Macellariu mp. Siulutiu mp.

Absentandu redactorulu in afacerile asociatiunei, acestu Nr. ese numai de 1 cõla; dara Nr. 14 va esi de 2 cõle.